

ХВАЛЯ ЗА ХВАЛЯЙ

Гродзенскае абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі парадавала выхадам з друку чарговага нумара абласнога літаратурнага альманаха «На Нёманскай хвалі» (Гродна, ТАА «ЮрСаПрынт», 2022).

Бягучы выпуск афіцыйнага друкаванага органа Гродзенскага абласнога аддзялення СПБ нараджаўся ў складаных умовах. Пандэмія каранавіруса, жудасныя страты ў шэрагах калектыву, палітычная турбулентнасць у грамадстве, эканамічныя цяжкасці, на фоне якіх ішла праца над альманахам, – усё гэта загартавала нас і дапамагло больш цесна згуртавацца вакол агульнай справы – літаратуры. Багатыя традыцыі абавязваюць. І калі працэс збору твораў заняў не больш за месяц, то

пошук спонсараў значна зацягнуўся. Таму наш «нумар сем» – сапраўды значная падзея. Агульная перамога над абставінамі.

Выпуск абласнога літаратурнага альманаха «На Нёманскай хвалі» па традыцыі адкрывае прадмова старшыні Гродзенскага абласнога аддзялення СПБ (яна ж рэдактар і адказны за выпуск выдання) Людмілы Кебіч. Гэтым разам уступны тэкст мае сімвалічную назву «На хвалі выпрабаванняў». Звяртае на сябе ўвагу і сімвалічнасць назваў уступных артыкулаў да розных выпускаў альманаха: «На хвалі памяці», «На хвалі традыцыі», «На хвалі свята», «На хвалі стабільнасці», «На хвалі малой радзімы»... Па гэтых немудрагелістых формулах можна прасачыць жыццё абласной літаратурнай арганізацыі ў кантэксце сацыяльна-гістарычнага развіцця нашай Радзімы.

Альманах знаёміць ці не з усімі напрамкамі (часам іх памылкова называюць жанрамі) сучаснай літаратуры Прынёманскага краю. Паэзія, проза, дзіцячая літаратура, публіцыстыка, краязнаўства, крытыка, літаратуразнаўства – калі адным словам апісваць гэтую панараму, тэрмін «шматграннасць» быў бы для характарыстыкі найбольш трапным.

Першы раздзел нумара прысвячаецца творчасці нашых калег, якія адзначыліся перамогамі ў разнастайных конкурсах і ўзнагародамі. Раздзел так і называецца – «Пераможцы і лаўрэаты». У ім прадстаўлены творы лаўрэатаў III абласнога конкурсу рукапісаў імя Цёткі: у намінацыі «Паэзія» – Людмілы Кебіч; у намінацыі «Проза» – Пятра Сямінскага; у намінацыі «Дзіцячая літаратура» – Ганны Скаржынскай-Савіцкай; у намінацыі «Публіцыстыка» – Ніны Рыбік (Астравец); у намінацыі «Адкрыццё года» – Андрэя Татура. Далей размешчаны творы прэзідаў лаўрэатаў Прэміі імя А. І. Дубко Гродзенскага аблвыканкама «За творчыя дасягненні ў галіне культуры і мастацтва» ў намінацыях «Пісьменнік года-2018» і «Пісьменнік года-2019» Ірыны Фамянкавай і Галіны Богдан (Ліны Багданавай), а таксама творы лаўрэата гэтай прэміі ў намінацыі «Пісьменнік года-2020», паэта з Ваўкавыска Георгія Кісялёва. У рубрыцы «Госць

нумара» чытача сустракаюць таксама таленавітыя, перспектыўныя аўтары: гродзенская паэтэса Кацярына Ігнацюк; празаік з Нясвіжа Зоя Кулік-Капушта і паэтэса Бажэна Мацюк (Мінск).

Раздзел «Паэзія» адкрывае лірыка ўкраінскага паэта з Гродна Рыгора Гармаша з вершамі на рускай мове і на роднай, украінскай. Таму № 7 альманаха «На Нёманскай хвалі» атрымаўся трохмоўны, што толькі часткова адлюстроўвае моўную палітру літаратурнай Гродзеншчыны: ёсць творцы, якія пішуць па-польску і па-літоўску. Парад сучаснай паэзіі Прынёмання на старонках выдання працягваюць: Браніслаў Ермашкевіч; Віктар Куц; Руслан Казлоўскі; Таццяна Лашук; Вікторыя Смолка; Святлана Тарасава; Марыя Шаўчонак; Людміла Шаўчэнка; Мікалай Іваноўскі і Віктар Курловіч (Ваўкавыскі раён); Ала Клемянок (Смаргонь); Тамара Мазур (Скідзель); Уладзімір Руль (Воранаўскі раён); Наталля Цвірко (Шчучынскі раён); Валянцін Семяняка (Зэльва), а таксама аўтар гэтых радкоў. Рубрыку «Проза» адкрывае аўтар афарызмаў Анатоль Апанасевіч (Гродна); працягваюць Ірына Войтка (Слонім) і Іван Пяшко (Шчучын). Раздзел «Дзіцячая літаратура» распачынаецца вершамі Віктара Кудлачова, вядомага яшчэ з савецкіх часоў гродзенскага дзіцячага паэта, чалавека-легенды, які ў дзяцінстве ад выбуху фашысцкай міны страціў зрок. Таксама ў рубрыцы прадстаўлены творы Таццяны Сучковай, Марыі Цітарчук (Гродна) і Аляксея Якімовіча (Слонім). У рубрыцы «Публіцыстыка» выступілі Максім Бацкалевіч (Ліда); Святлана Кошур (Карэлічы); Віталь Радзівонаў; Уладзімір Ягорычаў; Алена Руцкая і Валерый Чарапіца (Гродна). Літаратуразнаўца Аліна Сабуць з уласным навуковым артыкулам прадстаўляе рубрыку «Крытыка». У якасці ілюстрацыі да зместу чытач убачыць фотапартрэты кожнага ўдзельніка праекта; напрыканцы выдання – творчыя біяграфіі аўтараў. Яркім фіналам кампазіцыйнай структуры стаў каляровы фотаархіў, адкуль на чытача глядзяць застылыя імгненні нашага жыцця. А яшчэ памяць. Без павагі да яе, без яе ўрокаў немагчымы ні мастацтва, ні рух наперад.

Хай застаецца светлая памяць аб літаратарах, якія нядаўна адышлі ў лепшы свет: гэта Пётр Сямінскі, Георгій Кісялёў, Марыя Цітарчук.

Не выключана, што ў новага выдання з'явіцца праніклівыя чытачы, даследчыкі-аналітыкі. Варта звярнуць увагу на тэндэнцыі, актуальныя для літаратурнага свету Прынёмання. Мы назіраем паступовае размыванне межаў паміж напрамкамі літаратурнай творчасці. Наколькі апраўдана, скажам, адносіць жанр афарызму (з яго прыкметамі лірыкі) да прозы – пытанне неадназначнае. Гаворка ідзе аб сінтэзе. Невыпадкова ўсё часцей даводзіцца сустракаць такую з'яву, як *філалагічнае краязнаўства*, дзе спалучаюцца фармальныя рысы літаратуразнаўчага аналізу і краязнаўчага або гісторыка-краязнаўчага даследавання. Навуковае паступова становіцца навукова-папулярным. Усё гэта разам досыць арганічна кладзецца ў канву публіцыстыкі. Публіцыстычны фармат становіцца больш універсальным, аб'ёмным, уключае ў сябе не толькі прыёмы журналістыкі, але і больш элементаў іншых галін літаратуры. У гэтым фармаце іншым літаратурным напрамкам вельмі камфортна; інтэграваныя ў публіцыстычныя рамкі творы могуць здабыць яшчэ большую сацыяльную значнасць, дасягнуць большай ідэйнай пераканаўчасці, рэзанансу, пашырыць чытацкую аўдыторыю. Таму згадка публіцыстыкі ў адрыве ад мастацкай літаратуры, а то і проціпастаўленне ёй паступова пачынаюць дэманстраваць сваю памылковасць. Прынамсі так падаецца нам, гродзенцам.

Майстры слова Прынёмання працягваюць эксперыментавалі, смела вырашаюцца на стратэгічныя маневры, выбіраюць неўласцівыя ім раней творчыя амплуа. Напрыклад, у рубрыцы «Проза» сябе яскрава праявілі... паэты Анатоль Апанасевіч і Ірына Войтка. А

літаратуразнавец Руслан Казлоўскі нечакана выступіў з паэзіяй. Такім чынам, наш літаратар – не фармаліст; не схільны перабольшваць ролю ўмоўнасцей і абмежаванняў. Вельмі кранальнай, сімвалічнай бачыцца сустрэча на старонках альманаха дзвюх паэтак – настаўніцы і вучаніцы – выкладчыка ГрДУ імя Янкі Купалы Святланы Тарасавай і выпускніцы ўніверсітэта Вікторыі Смолкі. З такой пераемнасці пакаленняў на Гродзеншчыне будзецца падмурак для будучыні айчыннага мастацтва. Каштоўнае сацыяльнае гучанне таксама набывае літаратурная геаграфія Прынёмання – у сэнсе развіцця нацыянальнага і міжнароднага турызму. Магчыма, наступныя нумары альманаха «На Нёманскай хвалі» ядрэнна было б забяспечваць такімі *літаратурнымі картамі вобласці* з нанясеннем на іх новых пунктаў і маршрутаў.

І ўсё ж, каб атрымаць найбольш поўнае ўяўленне аб сучаснай літаратуры Гродзенскай вобласці, пагартаць старонкі мясцовага літаратурнага альманаха недастаткова. Таму адкладзіце на некалькі дзён свае справы і прыезджайце на Гродзеншчыну – паблукіце па таямнічых гарадскіх вулачках, дакрануцца да старажытных муроў... Тутэйшае паветра – казачны подых часу – абавязкова дапаможа мастацкаму слову адгукнуцца ў вашым сэрцы.

У хуткім часе выданне абласнога літаратурнага альманаха «На Нёманскай хвалі» можна будзе ўбачыць на паліцах бібліятэк горада і вобласці. Запланаваны прэзентацыі ва ўстановах адукацыі і культуры. На жаль, без цяжкасцяў, без выпрабаванняў не абыходзяцца ніводная справа, ні адзін лёс. Жыццё рухаецца далей. Хваля набягае на хвалю. Як Бацька Нёман нясе свае бурныя воды ў далячынь, так і рака часу прыносіць нам усё новыя вобразы, матывы і сюжэты. А гэта значыць, традыцыям мастацкага слова на Гродзеншчыне жыць і развівацца.

Дзмітрый РАДЗІВОНЧЫК
«ЛіМ» № 19, 13 мая 2022

